

המחלקה למדעי המדינה

תאריך עדכון : 6.9.2018

שם ומספר הקורס: 714950-01

משפט בינלאומי במערכת הבינלאומית

ד"ר רמי גולדשטיין, עו"ד

סוג הקורס: שיעור לתלמידי תואר שני בלבד
שנת לימודים: תשע"ט סמסטר: א+ב היקף שעות: 2 ש"ש

א. מטרת הקורס:

מטרת הקורס הינה לבחון את המשפט הבינלאומי כתחום משפטי רלוונטי במערכת הבינלאומית, ולהקנות ידע וכלים בסיסיים במשפט הבינלאומי הפומבי, תוך בחינת נושאי מפתח הקשורים למערכת הבינלאומית ולפוליטיקה העולמית, בעידן הגלובאליזציה.

ב. תוכן הקורס:

הקורס יתמקד בהיבטים התיאורטיים והפרקטיים של המשפט הבינלאומי ותפקידו במערכת הבינלאומית. במסגרת הקורס יבחנו מושגי יסוד ומקורותיו של המשפט הבינלאומי. נעמוד על מהות המשפט הבינלאומי, כיצד הוא פועל ומה הוא מנסה להשיג בקונטקסט של המערכת הבינלאומית, הפוליטיקה העולמית ובתחומים בעלי חשיבות מיוחדת לקהילה הבינלאומית. נבחן את מקומם של נושאי זכויות שונים במשפט הבינלאומי (המדינה, פרטים, ארגונים בינלאומיים), ויושם דגש מיוחד בנושאים של השימוש בכוח וזכויות אדם במשפט הבינלאומי והכלים המשפטיים הבסיסיים שקיימים כדי להגן עליהם. במסגרת הקורס ילמדו גם נושאים הקשורים לשיפוט ואכיפה של המשפט הבינלאומי. כן נעסוק בענפי המשפט הבינלאומי: Jus ad Bellum - איסור השימוש בכוח, דיני הגנה עצמית וביטחון קולקטיבי ו- Jus in Bello - דיני לחימה ומשפט בינלאומי הומניטארי ובסוגיות הקשורות לזכות ההגנה העצמית של מדינות ויישוב סכסוכים בדרכי שלום.

ג. חובות הקורס:

דרישות קדם:

אין

חובות / דרישות / מטלות:

1. חובת נוכחות סדירה נדרשת בלפחות 80% מכל הפגישות בקורס. רשימת המאמרים כוללת רשות וחובה ועדכון סופי יינתן במהלך השנה עם ההתקדמות בחומר. המרצה שומר על הזכות לצמצם או להרחיב את הרשימה על-פי שיקול דעתו.
2. על כל תלמיד להגיש עבודה אחת במהלך הקורס (בהיקף של עד 15 עמודים); נושאי העבודות ייבחרו מהסילבוס, ומהפריטים הביבליוגרפיים שלהלן או בתאום עם המרצה. הסטודנטים יציגו את עיקרי העבודות שלהם בכיתה, וישתתפו בדיונים על עבודות הסטודנטים.

מרכיבי הציון הסופי
השתתפות פעילה בהרצאות והגשת עבודה - 20%
בחינה - 80%

* נדרש ציון עובר (60 לפחות) בכל מרכיבי הציון כדי לעבור את הקורס.

ד. ביבליוגרפיה: **נושאי השיעורים וביבליוגרפיה**

קריאת חובה מסומנת בכוכבית*.

שיעור 1-2: מבוא: מהות המשפט הבינלאומי. הקשר למערכת הבינלאומית ומושגי יסוד

* בג"צ 7597/04 מראעבה נ' ראש ממשלת ישראל, פ"ד ס(2) 477.

* סיבל רובי, מהות המשפט הבינלאומי, בתוך: סיבל, רובי (עורך). משפט בינלאומי מהדורה שנייה (עמ' 43-49). ירושלים: המכון למחקרי חקיקה ומחקר השוואתי. (להלן - רובי סיבל משפט בינלאומי).

Armstrong, David, Farrell, Theo Och, Lambert, H el ene, **International law and international relations** 2nd Ed. (Cambridge University Press, 2012), 9-73.

שיעור 3: שלבי ההתפתחות ההיסטוריים של המשפט הבינלאומי

* ארנה בן נפתלי ויובל שני, המשפט הבינלאומי: בין מלחמה לשלום, (הוצאת רמות, אוניברסיטת תל-אביב, 2006), 12-16. (להלן: המשפט הבינלאומי בין מלחמה ושלום).

Shaw Malcolm. N. **International Law** 8th Ed. (Cambridge University Press, 2017), 1-50.

שיעור 4-5: מקורות המשפט הבינלאומי

* סעיף 38 לחוקת בית הדין הבינלאומי, 1945 (Statute of the International Court of Justice):
http://www.icj-cij.org/documents/index.php?p1=4&p2=2&p3=0#CHAPTER_II

* סעיף 103 למגילת האו"ם, 1945 (Charter of the United Nations):
<http://www.icj-cij.org/documents/index.php?p1=4&p2=1&p3=0>

* אמנת וינה לדיני אמנות, 1969 סעיפים 1-3, 6-7, 11, 19-20, 24, 26-28, 31-32, 39-40, 48-64.
http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/1_1_1969.pdf

* רוזן שבתאי, **בנכבי המשפט הבינלאומי**. (מוסד ביאליק, 2012), עמ' 26-60.

* בג"צ 78/587 עפו נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית ואח', פ"ד (מב) 2, 4.

ע"פ 89/2816 שיינביין נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נג(1) 426.

שיעור 6: חשיבות המשפט הבינלאומי ומעמדו במשפט הפנימי

*ברודי, תומר (2010). מעמדו של המשפט הבינלאומי במשפט המדינתי, בתוך: סיבל, רובי (עורך). משפט בינלאומי (עמ' 69-76). ירושלים: המכון למחקרי חקיקה ומחקר השוואתי.

רוזן שבתאי, בנבכי המשפט הבינלאומי (מוסד ביאליק, 2012), עמ' 14-25.

* בג"ץ 785/87 עפ"נ. מפקד כוחות צה"ל בגזרה המערבית פ"ד מב(2), 4 - סעיפים 1-12.

שיעור 7: נושאי המשפט הבינלאומי והשחקנים הבינלאומיים

* מגילת האו"ם <http://www.un.org/aboutun/charter/>

*Matthijs de Blois and Andrew Tucker (2018). Israel on Trial- how international law is being misused to delegitimize the state of Israel. The Netherlands: Thinc, pp.50-59.

אמנת מונטיודיאו בדבר זכויות וחובות של מדינות (1933).

<https://www.ilsa.org/jessup/jessup15/Montevideo%20Convention.pdf>

בשי"א 4262/04 סיראגניאן נ' United Nations Truce Supervision Organization (בימ"ש מחוזי בירושלים, 16 מאי 2004).

שיעור 8-9: המשפט הבינלאומי הפילי - נורמות ומוסדות

* חוקת בית הדין הבינלאומי לצדק, (International Court of Justice), סעיפים 2, 3, 4 (1), 34, 65, (1)36-3, 65.

: <http://www.icjij.org/documents/index.php?p1=4&p2=2&p3=0>

Prosecutor v. Krstic (Judgment, ICTY Appeals Chamber, 19 April 2004) At pp. 1-13,
<http://www.icty.org/x/cases/krstic/acjug/en/krs-aj040419e.pdf>

* עמיחי כהן, המשפט הבינלאומי הפילי, בספר רובי סיבל משפט בינלאומי, עמ' 347-400.

* ארנה בן נפתלי ויובל שני, המשפט הבינלאומי: בין מלחמה לשלום, (הוצאת רמות, אוניברסיטת תל-אביב, 2006), עמ' 245-287.

שיעור 10: זכויות האדם במשפט הבינלאומי

* קאופמן, אדי (2001). זכויות אדם במערכת הבינלאומית. משרד הביטחון. האוניברסיטה המשודרת, עמ' 7-37, 89-94, 101-107.

* ההכרזה האוניברסלית על זכויות האדם, 1948.

http://www.un.org/en/udhrbook/pdf/udhr_booklet_en_web.pdf

האמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות (כתבי אמנה 31, עמ' 269).
http://www.nevo.co.il/law_html/Law09/amana-1040.pdf

האמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות (כתבי אמנה 31, עמ' 205).
http://www.nevo.co.il/law_html/Law09/amana-1037.pdf

נעמה כרמי, זכויות אדם - מבוא תיאורטי. (רסלינג, 2017).

בג"ץ 5100/94 הוועד הציבורי נ' עינויים בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד נג(4), 817 (1999).

בג"צ 5722/12 אסעד אבו גוש נ' היועץ המשפטי לממשלה, תק-על 2017(4), 9660 (12/12/2017).

שיעור 11-12: מעמד הפליט במשפט הבינלאומי

* האמנה בדבר המעמד של פליטים, 1951, כ"א 65 (3), עמ' 5, והפרוטוקול מ-1967.

Goodwin-Gill, Guy (2008). Introduction to Convention and Protocol relating to the status of refugees, in United Nations Audiovisual Library of International Law, pp. 1-9. http://legal.un.org/avl/pdf/ha/prsr/prsr_e.pdf

*Goldstein, Rami (2004). Forced migration legal constraints and future possibilities. In N. Nachmias & R. Goldstein (Eds.). *The politics of forced migration: a conceptual, operational and legal analysis* (pp. 267-313). Baltimore: Publish America.

* עע"מ 8101/15 אלמסגד גריוסוס צגטה נ' שר הפנים, תק-על 2017 (3) 9096 (28.8.2017)

Jastram, Kate (2012). Looking to human rights and humanitarian law to determine refugee status. *Proceedings of the Annual Meeting* (American Society of International Law), Vol. 106, pp. 436-439.

בג"ץ 4702/94 אלטאי נ. שר הפנים, פ"ד מט(3), 843.

עע"מ 8908/11 אספו נ. משרד הפנים, תק' -על' 2012(3), 2322.

שיעור 13: השימוש בכח והזכות להגנה עצמית במשפט הבינלאומי

* מגילת האו"ם, סעיפים 2(4), 51

* ארנה בן נפתלי ויובל שני, המשפט הבינלאומי: בין מלחמה לשלום, (הוצאת רמות, אוניברסיטת תל-אביב, 2006), 29-35, 41-48, 70-72, 106-109.

Mark A. Drumbl, (2003). Self-Defense and the use of force: breaking the rules, making the rules, or both? *International Studies Perspectives*, 4 (4): 409-431.

Armstrong, David, Farrell, Theo Och Lambert, H el ene, **International law and international relations** (Cambridge university press, 2012), 125-162.

שיעור 14-15: סכסוכים בינלאומיים ויישובם בדרכי שלום

* יובל שני, יישוב סכסוכים בדרכי שלום, בספר רובי סיבל, משפט בינלאומי, עמ' 843-872.

* צ'ארלס, קגלי ויוג'ין ויטקופפ. (2001). הפוליטיקה העולמית מגמות ותמורות. תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה. עמ': 24-31.

שמור בספריית מדעי החברה, לפי 327.1 קגל.פו (535703)

מעוז, זאב. (2000). מגמות היסטוריות בקונפליקטים בינלאומיים 1816-1992, פוליטיקה, 6, 9-27.

Louis Kriesberg (2009) "The Evolution of Conflict Resolution". In J. Bercovitch, V. Kremenyuk and I. William Zartman (eds.) *The Sage Handbook of Conflict Resolution*. Oak CA Sage: 15-32.

שיעור 16-17: דיני מלחמה (לרבות דיני תפיסה לוחמתית ומשפט הומניטארי)

* ארנה בן נפתלי ויובל שני, המשפט הבינלאומי: בין מלחמה לשלום, (הוצאת רמות, אוניברסיטת תל-אביב, 2006), עמ' 115-190.

*Matthijs de Blois and Andrew Tucker (2018). Israel on Trial- how international law is being misused to delegitimize the state of Israel. *The Netherlands: Thinc*, pp.183-193.

בג"ץ 8990/02 עמותת רופאים לזכויות אדם נ' אלוף פיקוד הדרום, פ"ד נז (4) 193 (2003).

בג"צ 769/02 הועד הציבורי נגד עינויים נ' ממשלת ישראל, פ"ד נז (6) 285.

שיעור 18: ארגון האו"ם והביטחון הבינלאומי

* Thakur, Ramesh, *The United Nations, peace and security – From collective security to responsibility to protect* (Cambridge university press, 2017), 1-26, 29-56.

Bardo Fassbender, *The United Nations Charter as constitution of the international community*. *Columbia Journal of Transnational Law* 36 (1998): 529-619.

שיעור 19: התערבות הומניטארית ודוקטרינת האחריות להגן: מאפיינים ועקרונות

*פנינה שרביט-ברוך וברנדון ווינשטוק (2014). השימוש בנשק כימי נגד אזרחי סוריה- האם מצדיק התערבות כוחנית? בתוך: *משפט וביטחון לאומי – סוגיות נבחרות* (פנינה שביט ברוך וענת קורץ – עורכות). תל-אביב: המרכז למחקרי בטחון לאומי, 9-24.

Simonsen, Sigmund (2016). The intervention in Libya in a legal perspective: R2P and international law. In D. Hendriksen, & A.K. Larssen. (Eds.). *Political rationale and international consequences of the war in Libya* (pp.245-265). Oxford: Oxford University Press.

Weis, Thomas (2016). Libya, R2P, and the United Nations. In D. Hendriksen, & A.K. Larssen. (Eds.). *Political rationale and international consequences of the war in Libya* (pp.228-244). Oxford: Oxford University Press.

*Henkin, Luis (1999). Kosovo and the law of Humanitarian Intervention. *The American Journal of International Law* 93(4), pp. 824-828.

היישום בפועל של המשפט הבינלאומי במערכת הבינלאומית - מקרי בוחן

שיעור 20-21: הפליטים הפלשתינאים זכות השיבה

* זילברשץ, יפה וגורן-אמיתי, נמרה (2010). שיבת פליטים פלסטינים לתחומי מדינת ישראל (רות גביזון עורכת), ירושלים: מרכז מציל"ה למחשבה ציונית, יהודית, ליברלית והומניסטית.
<http://www.metzilah.org.il/webfiles/fck/file/plitim%20FINAL.pdf>

*Goldstein, Rami (2004). Legal dilemmas of the Palestinian right of return. In N. Nachmias & R. Goldstein (Eds.). *The politics of forced migration: a conceptual, operational and legal analysis* (pp. 397-429). Baltimore: Publish America.

שיעור 22-23: האמנה למניעת והענשת פשע השמדת עם – רצח העם ברואנדה

*האמנה בדבר מניעת והענשת פשע השמדת עם, 1948.
http://untreaty.un.org/cod/avl/pdf/ha/cppcg/cppcg_e.pdf

The Prosecutor v. Jean-Paul Akayesu, Case No. ICTR-96-4-T, 2 September 1998.
<http://www.un.org/en/preventgenocide/rwanda/pdf/AKAYESU%20-%20JUDGEMENT.pdf>

*נויברגר, בנימין (2005). רואנדה - 1994 רצח עם בארץ הגבעות [עורכת - רות רמות], רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.

שיעור 24 : טרור והמשפט הבינלאומי

*גיל לימון, טרור והמשפט הבינלאומי, בתוך: סיבל, רובי (עורך). משפט בינלאומי מהדורה שנייה (עמ' 597-626). ירושלים: המכון למחקרי חקיקה ומחקר השוואתי.

Zdzijlaw, Galicki (2005). International Law and terrorism. *American Behavioral Scientist*, 48 (6), 743-757.

* Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides v Mostafa Lounani (Case C - 573/14) ECJ. Judgment of the Court (Grand Chamber) of 31 January 2017

פסק דין של בית הדין האירופאי לצדק מחדש ינואר 2017.
<http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-573/14>

Duffy Helen, *The war on terror and international law* (E.M Meijers Instituut 2013), pp.27-67.